

Organizačný poriadok súťaže Dobré slovo

Tento organizačný poriadok súťaže Dobré slovo je vypracovaný v súlade so smernicou MŠVVaŠ SR č. 23/2017 o súťažiach. Súťaž Dobré slovo je pre žiakov druhého stupňa základných škôl a prvého stupňa osemročných gymnázií s vyučovacím jazykom maďarským, je zaradená ako súťaž pre školy s vyučovacím jazykom národnostných menšín.

Slovenský jazyk je v Slovenskej republike nástrojom dorozumievania. Ovládanie slovenského jazyka žiakmi je dôležitou spoločenskou požiadavkou, ktorej úspešná realizácia je záležitosťou každej školy s vyučovacím jazykom maďarským (ďalej len VJM). Vyučovanie slovenského jazyka a literatúry má ústredné postavenie; napomáha celkovému osobnostnému rozvoju žiaka, získavaniu návykov slušného správania špeciálne v rečovej oblasti, kladne pôsobí na žiakov vývin rečovo-analogických schopností, rozvoj jazykového cítenia, tvorivosti a kladných postojov k slovenskému jazyku. Prehlbenie záujmu o slovenský jazyk podporuje aj literárna súťaž celoštátneho charakteru Dobré slovo (ďalej len súťaž) s medzinárodnou účasťou slovenských národnostných škôl z Maďarska.

Čl. 1

Charakteristika súťaže

1. Súťaž je jednou z foriem dobrovoľnej záujmovej činnosti žiakov, ktorá sa využíva ako dôležitý výchovno-vzdelávací prostriedok v procese skvalitňovania jazykovej a literárnej pripravenosti žiakov škôl s VJM.
2. Súťaž sa realizuje každý školský rok. Organizuje sa v čase vyučovacieho procesu.
3. Súťaž je určená žiakom škôl s vyučovacím jazykom maďarským, resp. tried s vyučovacím jazykom maďarským v Slovenskej republike (základné školy, osemročné gymnáziá). Člení sa na kategórie (I., II., III. a IV.) a kolá (okresné, krajské a celoslovenské kolo). Účasť v súťaži je dobrovoľná a individuálna.
4. Súčasťou súťaže je systematická príprava na všetkých úrovniach formou prednášok, seminárov, sústreďení, tréningov, riadenej odbornej činnosti pod vedením skúsených pedagógov a ďalších odborníkov.
5. Obsahová náplň súťaže vyplýva z jej cieľov ako aj z cieľov obsiahnutých v platných pedagogických dokumentoch.
6. Činnosť pedagogických zamestnancov a žiakov škôl na súťažiach sa hodnotí ako činnosť, ktorá priamo súvisí s výchovno-vzdelávacím procesom na týchto školách. Prípravu žiakov na súťaž a aktívnu účasť na organizovaní súťaže je potrebné morálne a finančne oceniť.
7. Súťažiaci si sami vyberajú literárne diela na interpretáciu buď z diel slovenskej alebo z diel svetovej literatúry.
8. Činnosť a príprava žiakov na súťaž sa uskutočňuje pod vedením pedagógov, ktorí sú počas celej prípravy súťažiacim nápomocní, poskytujú im potrebnú literatúru na výber interpretovaného diela (v prípade potreby im poradia aj pri výbere), ako aj odbornú prípravu na umeleckú interpretáciu formou záujmových útvarov.

Čl. 2

Poslanie súťaže

1. Prispieť k vyhľadávaniu talentovaných a nadaných žiakov, podporiť rozvoj talentu žiakov a napomáhať pri prezentácii ich schopností.
2. Rozvíjať tvorivé odborné-teoretické vedomosti a schopnosti žiakov, vyvolať systematický záujem žiakov o slovenský jazyk a literatúru, vytvárať trvalý kladný vzťah k predmetu slovenský jazyk a literatúra.
3. viesť žiakov k samostatnej tvorivej činnosti, upevňovať ich záujem o sebazvedľovanie.
4. Umožňovať pedagógom spätne využívať získané poznatky na skvalitnenie výchovno-vzdelávacieho procesu.
5. Rozširovať vedomosti žiakov v oblasti slovenskej, resp. svetovej literatúry, zároveň vypestovať v nich zručnosť v umeleckej interpretácii.
6. Pestovať kladný vzťah študujúcej mládeže ku kultúre slovenského národa, a tým prispieť k výchove mladej generácie modernými, prístupnými metódami.
7. Prispievať k účelnému a efektívnemu využívaniu voľného času žiakov.
8. Zveľaďovať kultúru reči a výslovnosti, rozvíjať jazykové schopnosti žiakov.
9. Rozvíjať kultivovaný prejav ako prostriedok presadenia seba samého a nadobudnúť sebavedomie pri vystupovaní na verejnosti.
10. Podporiť umelecké používanie jazyka v rámci estetických činností.

Čl. 3

Štruktúra a riadenie súťaže

Súťaž je zaradená do kategórie B a vyhlasuje ju ministerstvo ako spoluvyhlasovateľ.

Súťažné kategórie:

- I. kategória: okresné, krajské a celoslovenské kolo s medzinárodnou účasťou
- II. kategória: okresné, krajské a celoslovenské kolo s medzinárodnou účasťou
- III. kategória: okresné krajské a celoslovenské kolo s medzinárodnou účasťou
- IV. kategória: okresné, krajské a celoslovenské kolo s medzinárodnou účasťou

Súťaž je vo všetkých kolách a kategóriách individuálna. Organizuje sa v štyroch kategóriách:

I. kategória: prednes poézie - žiaci 1. a 2. ročníka vzdelávacieho programu odboru vzdelávania pre gymnáziá s VJM v osemročnom vzdelávacom programe /ďalej OG/ a žiaci 6. a 7. ročníka vzdelávacieho programu odboru vzdelávania pre druhý stupeň základnej školy /ďalej ZŠ/ - ISCED-2.

II. kategória: prednes prózy - žiaci 1. a 2. ročníka vzdelávacieho programu odboru vzdelávania pre gymnáziá s VJM v osemročnom vzdelávacom programe /ďalej OG/ a žiaci 6. a 7. ročníka vzdelávacieho programu odboru vzdelávania pre druhý stupeň základnej školy /ďalej ZŠ/ - ISCED-2.

III. kategória: prednes poézie - žiaci 3. a 4. ročníka vzdelávacieho programu odboru vzdelávania pre gymnáziá s VJM v osemročnom vzdelávacom programe /ďalej OG/ a žiaci 8. a 9. ročníka vzdelávacieho programu odboru vzdelávania pre druhý stupeň základnej školy /ďalej ZŠ/ - ISCED-2.

IV. kategória: prednes prózy - žiaci 3. a 4. ročníka vzdelávacieho programu odboru vzdelávania pre gymnáziá s VJM v osemročnom vzdelávacom programe /ďalej OG/ a žiaci 8. a 9. ročníka vzdelávacieho programu odboru vzdelávania pre druhý stupeň základnej školy /ďalej ZŠ/ - ISCED-2.

Čl.4

Odborné a organizačné zabezpečenie súťaže a činnosti odborných komisií

Organizácia súťaže

1. Školské kolo súťaže:

- a) Organizovaním a obsahovým zabezpečením školského kola poveruje riaditeľ školy školskú odbornú komisiu, spravidla metodické združenie na 2. stupni ZŠ, resp. predmetovú komisiu slovenského jazyka a slovenskej literatúry na 2. stupni ZŠ a predmetovú komisiu na OG.
- b) Úlohou organizátora je propagovať súťaž na škole a vhodnou motiváciou aktivizovať žiakov.
- c) Riaditeľ školy vytvára priaznivé podmienky na uskutočnenie súťaže v škole.
- d) Porotu pre školské kolo na návrh organizátora súťaže ustanovuje a jej členov vymenúva riaditeľ školy.
- e) Školské kolá sa v jednotlivých kategóriách uskutočnia do **konca januára** príslušného roka.
- f) Po ukončení školského kola súťaže vypracuje predseda komisie v spolupráci s členmi a s organizátorom vyhodnotenie.
- g) **Meno víťaza** (1. miesto) školského kola za každú kategóriu súťaže oznámi predseda odbornej komisie predsedovi okresnej komisie a príslušnému odboru školstva okresného úradu v sídle kraja **do 3 pracovných dní** po uskutočnení súťaže a následne posieľa **výsledkovú listinu s vyhodnotením súťaže** aj poštou.
- h) Školské kolo súťaže organizačne a finančne zabezpečuje príslušná škola a riadi školská odborná komisia, ktorú vymenuje riaditeľ školy.
- i) Organizátor školského kola sa riadi organizačným poriadkom súťaže, smernicou o súťažiacich a platnými a účinnými právnymi predpismi. Spolupracuje s príslušnou odbornou komisiou a vyhlasovateľom súťaže.

2. Okresné kolo súťaže

- a) Okresné kolo súťaže sa uskutoční v kategóriách I. II. III. IV.
- b) Do okresného kola postupuje víťaz školského kola I. II. III. IV. kategórie.
Bez originálu prihlášky, na ktorej nesmie chýbať súhlas, resp. podpis rodiča u žiaka mladšieho ako 18 rokov, pečiatka a podpis riaditeľa školy, sa žiak nemôže zúčastniť vyššieho kola.
- c) Okresné kolo súťaže organizuje, koordinuje a finančne zabezpečuje príslušný okresný úrad v sídle kraja.
- d) Okresné kolo súťaže sa uskutoční v každom školskom roku spravidla **do konca marca**.
Organizátor okresného kola **do 5. apríla** oznámi príslušnému odboru školstva okresného úradu v sídle kraja a poverenému organizátorovi krajského kola mená žiakov, ktorí sa v jednotlivých kategóriách umiestnili na 1. a 2. mieste a postupujú do krajského kola súťaže.
- e) Predsedu a členov okresnej komisie vymenúva vedúci odboru školstva okresného úradu v sídle kraja.
- f) Porotu okresného kola súťaže ustanovuje a členov poroty na základe návrhu predsedu **okresnej komisie** vymenúva vedúci odboru školstva okresného úradu v sídle kraja.
- g) Predseda okresnej komisie v spolupráci s organizátorom vypracuje vyhodnotenie okresného kola

a spolu s výsledkovou listinou posielala **najneskôr do 7 pracovných dní** po uskutočnení okresného kola súťaže predsedovi krajskej komisie a príslušnému odboru školstva okresného úradu v sídle kraja.

h) V okresoch, v ktorých je menej základných škôl s vyučovacím jazykom maďarským sa uskutočnia **spoločné okresné kolá**. Spoločné okresné kolá sa uskutočnia pre nižšie uvedené okresy nasledovne:

- žiaci zo ZŠ z Bratislavy I. a II. A z okresu Senec,
- žiaci zo ZŠ z okresov Košice I., Rožňava a Košice – okolie,
- žiaci zo ZŠ z okresov Šaľa, Nitra a Levice,
- žiaci zo ZŠ z okresov Veľký Krtíš a Lučenec,
- žiaci zo ZŠ z okresov Rimavská Sobota a Revúca,
- žiaci zo ZŠ z okresov Trebišov a Michalovce,
- okresy Dunajská Streda, Galanta, Komárno a Nové Zámky organizujú **okresné kolo len pre žiakov z vlastného okresu**.

i) Okresné kolo súťaže pre žiakov zo ZŠ z Bratislavy I. a II. A z okresu Senec sa považuje zároveň za krajské kolo

j) Okresný úrad v sídle kraja, resp. ním poverená organizácia zabezpečí okresné kolo po stránke organizačnej, personálnej, obsahovej a technickej. Organizátor preberá zodpovednosť za zabezpečenie kvalitného a nerušeného priebehu súťaže, za vhodné stravovacie a súťažné podmienky pre všetkých účastníkov súťaže.

k) Organizátor okresného kola sa riadi organizačným poriadkom súťaže, pokynmi ministerstva, podmienkami pridelenia finančných prostriedkov, smernicou o súťažiach a platnými a účinnými právnymi predpismi. Spolupracuje s príslušnou odbornou komisiou a vyhlasovateľom súťaže.

3. Krajské kolo súťaže

a) Krajské kolo súťaže sa uskutoční vo všetkých kategóriách (I., II., III., IV.).

Bez originálu prihlášky, na ktorej nesmie chýbať súhlas, resp. podpis rodiča u žiaka mladšieho ako 18 rokov, pečiatka a podpis riaditeľa školy, sa žiak nemôže zúčastniť vyššieho kola.

c) Krajské kolo súťaže organizuje, koordinuje a finančne zabezpečuje príslušný okresný úrad v sídle kraja.

d) Okresný úrad v sídle kraja, resp. ním poverená organizácia zabezpečí krajské kolo po stránke organizačnej, personálnej, obsahovej a technickej. Organizátor preberá zodpovednosť za zabezpečenie kvalitného a nerušeného priebehu súťaže, za vhodné stravovacie a súťažné podmienky pre všetkých účastníkov súťaže.

e) Predsedu a členov krajskej komisie vymenúva vedúci odboru školstva okresného úradu v sídle kraja.

f) Porotu pre krajské kolo súťaže ustanovuje a členov poroty na základe návrhu predsedu krajskej komisie vymenúva vedúci odboru školstva okresného úradu v sídle kraja.

g) Krajské kolo súťaže sa uskutoční do **konca apríla** príslušného roka.

h) Predseda krajskej komisie v spolupráci s organizátorom vypracuje vyhodnotenie krajského kola a spolu s prihláškou žiakov, ktorí sa umiestnili na 1. až 3. mieste v I., II., III. a IV. kategórii a výsledkovou listinou **pošle najneskôr do 7 pracovných dní** po uskutočnení súťaže predsedovi celoštátnej komisie a organizátorovi celoslovenského kola na adresu: **Gymnázium Hansa Selyeho s vyučovacím jazykom maďarským, Ul. biskupa Királya 5, 945 01 Komárno**. Súčasťou vyhodnotenia výsledkovej listiny je presná adresa školy a meno pedagóga, ktorý žiaka pripravoval na súťaž.

- i) Organizátor krajského kola sa riadi organizačným poriadkom súťaže, pokynmi ministerstva, podmienkami pridelenia finančných prostriedkov, smernicou o súťažiacich a platnými a účinnými právnymi predpismi. Spolupracuje s príslušnou odbornou komisiou a vyhlasovateľom súťaže.

4. Celoslovenské kolo súťaže

Účastníkov celoslovenského kola pozýva vždy usporiadajúca organizácia najneskôr 7 pracovných dní pred konaním súťaže. Celoslovenské kolo sa koná s medzinárodnou účasťou slovenských národnostných škôl z Maďarska.

- a) Celoslovenské kolo súťaže sa uskutoční do **konca mája** príslušného roka vo všetkých kategóriách (I., II., III., IV.).
- c) Organizátor zabezpečuje súťaž po organizačnej, personálnej a technickej stránke. Organizátor preberá zodpovednosť za zabezpečenie kvalitného a nerušeného priebehu súťaže, za vhodné stravovacie, ubytovacie a súťažné podmienky pre všetkých účastníkov súťaže.
- d) Do celoštátneho kola postupujú žiaci, ktorí sa v krajskom kole umiestnili na 1. až 2. mieste vo všetkých štyroch kategóriách. Celkový počet účastníkov v celoštátnom kole zo štyroch krajov (TT, NR, BB, KE) je 32.

Bez originálu prihlášky, na ktorej nesmie chýbať súhlas, resp. podpis rodiča u žiaka mladšieho ako 18 rokov, pečiatka a podpis riaditeľa školy, sa žiak nemôže zúčastniť vyššieho kola.

- e) Organizátor spolupracuje so Štátnym pedagogickým ústavom pri obsahovo-metodickom zabezpečení súťaže.
- f) **Účastníkov celoslovenského kola pozýva vždy usporiadajúca organizácia najneskôr 7 pracovných dní pred konaním súťaže.**
- g) Predsedu a členov celoštátnej odbornej komisie súťaže vymenúva a odvoláva generálny riaditeľ sekcie ministerstva príslušnej podľa obsahového zamerania súťaže na základe návrhu gestora alebo organizátora súťaže.
- h) Organizátor celoštátneho kola oznámi zúčastneným školám mená víťazov. Výsledkovú listinu zasiela organizátor celoštátneho kola ministerstvu a príslušným odborom školstva okresných úradov v sídle kraja.
- i) O spoluprácu pri realizácii súťaže je možné požiadať na všetkých stupňoch aj ďalších spoluorganizátorov a vybrané inštitúcie.
- j) Organizátor celoslovenského kola sa riadi organizačným poriadkom súťaže, pokynmi ministerstva, podmienkami pridelenia finančných prostriedkov, smernicou o súťažiacich a platnými a účinnými právnymi predpismi. Spolupracuje s príslušnou odbornou komisiou a vyhlasovateľom súťaže alebo spoluvyhlasovateľom.
- k) Celoštátna komisia súťaže Dobré slovo zostaví hodnotiacu správu o priebehu celého ročníka súťaže na základe hodnotiacich správ komisií na nižších úrovniach súťaže. Predseda celoštátnej komisie pošle ministerstvu správu o priebehu súťaže do 30. septembra príslušného roka.

Činnosť odborných komisií:

- Po odbornej stránke súťaž riadia odborné komisie príslušných úrovní v súlade s organizačným poriadkom súťaže nasledovne: školské kolo súťaže riadi predmetová komisia SJSJ na 2. stupni ZŠ, okresné a krajské kolo koordinuje a organizačne zabezpečuje okresná a krajská komisia; celoslovenské kolo riadi celoštátna komisia.

2. Členmi komisií sú zástupcovia škôl, odborov školstva okresných úradov v sídlach krajov, priamo riadených organizácií ministerstva, vedeckých inštitúcií a občianskych združení aktívnych v oblasti vyučovania slovenského jazyka v školách s vyučovacím jazykom maďarským.
3. Okresná odborná komisia má spravidla 7 členov. Predsedu a členov okresnej komisie vymenúva a odvoláva vedúci odboru školstva v sídle kraja. Funkčné obdobie predsedu a členov okresnej odbornej komisie je spravidla päťročné.
4. Zo zástupcov okresných odborných komisií vymenúva a odvoláva vedúci odboru školstva okresného úradu v sídle kraja predsedu a členov krajskej odbornej komisie. Krajská komisia má spravidla 7 členov. Funkčné obdobie predsedu a členov krajskej odbornej komisie je spravidla päťročné.
5. Celoštátna odborná komisia garantuje odbornú stránku súťaže a je zložená zo zástupcov krajských komisií, predsedu a tajomníka.
6. Predsedu a členov celoštátnej odbornej komisie na základe návrhu Štátneho pedagogického ústavu vymenúva a odvoláva riaditeľ Gymnázia Hansa Selyeho s vyučovacím jazykom maďarským v Komárne. Funkčné obdobie predsedu a členov celoštátnej odbornej komisie je spravidla päťročné.
7. Členstvo v odborných komisiách je nezastupiteľné.

Čl. 5

Súťažné podmienky, zadania, hodnotenie vedomostí a zručností detí a žiakov

Účasť v súťaži je **dobrovoľná a individuálna**. Súťažiaci si sami vyberajú literárne diela na interpretáciu buď z diel **slovenskej alebo z diel svetovej literatúry**. Činnosť a príprava žiakov na súťaž prebieha pod vedením pedagógov, ktorí sú počas celej prípravy súťažiacim nápomocní, poskytujú im potrebnú literatúru na výber interpretovaného diela (v prípade potreby im poradia aj pri výbere), ako aj odbornú prípravu na umeleckú interpretáciu formou záujmových krúžkov.

Hodnotenie súťaže:

Súťaž sa hodnotí **vo všetkých kolách a vo všetkých kategóriách** nasledovne:

Výber textu – 5 bodov

Výslovnosť – 10 bodov

Hlasitosť, tempo, rytmus – 5 bodov

Pochopenie a členenie textu – 10 bodov

Celkový dojem – 10 bodov

Spolu – 40 bodov

Čl. 6

Identifikačné údaje a kontaktné údaje organizátora súťaže na celoštátnej úrovni

Mgr. Marianna Csémy
Gymnázium Hansa Selyeho, 945 01 Komárno
Ul. biskupa Királya č. 5
0910928287

Čl. 7

Podmienky účasti žiakov v súťaži a rámcový postupový kľúč

Podmienkou účasti vo vyššom kole súťaže je účasť v nižšom kole súťaže:

1. Do okresného kola postupuje iba víťaz (jeden žiak umiestnený na 1. mieste) školského kola I. II. III. IV. kategórie.
2. Do krajského kola súťaže postupujú žiaci umiestnení na 1. a 2. mieste v okresných kolách.
3. Do celoštátneho kola postupujú žiaci, ktorí sa v krajskom kole umiestnili na 1. až 2. mieste

Čl. 8

Charakteristika medzinárodnej súťaže

Súťaže sa zúčastňujú žiaci z národnostných škôl z Maďarska s vyučovaním slovenského jazyka. Medzinárodné kolo sa organizuje ako nesúťažná prehliadka v rámci celoslovenského kola.

Cieľom je:

1. Umožňovať pedagógom výmenu skúseností v práci s talentovanými a nadanými žiakmi v oblasti umeleckého prednesu.
2. Rozširovať spoluprácu medzi národmi a pestovať kladný vzťah ku kultúre slovenského národa i za hranicami Slovenska.
3. Umožniť žiakom zdokonaľovať sa vo výslovnosti.
4. Vytvárať mosty medzi národmi a národnosťami na oboch brehoch Dunaja.

Uskutoční do **konca mája** príslušného roka vo všetkých kategóriách (I., II., III., IV.). Účastníkov pozýva vždy usporiadajúca organizácia najneskôr 14 pracovných dní pred konaním súťaže na základe prihlášky. Miesto a čas konania určuje organizačný výbor súťaže.

Kategórie:

- I. kategória - mladší žiaci (veková kategória 10-12 rokov): prednes poézie
- II. kategória - mladší žiaci (veková kategória 10-12 rokov): prednes prózy
- III. kategória - starší žiaci (veková kategória 13-15 rokov): prednes poézie
- IV. kategória - starší žiaci (veková kategória 13-15 rokov): prednes prózy.

Čl. 9

Podmienky a spôsob zabezpečenia bezpečnosti a ochrany zdravia účastníkov súťaže

1. Počas organizovania súťaže musí byť dodržaná bezpečnosť a ochrana zdravia všetkých účastníkov súťaže a sprievodných podujatí.
2. Za dodržanie bezpečnosti počas súťaže zodpovedá organizátor a pedagógovia poverení riaditeľom školy.
3. Na súťaž cestujú žiaci spravidla v sprievode pedagóga alebo inej osoby staršej ako 18 rokov, určenej riaditeľom školy. Žiaci mladší ako 18 rokov potrebujú k účasti vo vyšších kolách súťaže písomný súhlas rodiča alebo zákonného zástupcu.
4. Odbor školstva okresného úradu v sídle kraja a organizátor príslušného kola súťaže v spolupráci s riaditeľmi škôl, sa môžu dohodnúť na spoločnom pedagogickom sprievode, ktorý sprevádza žiakov do miesta konania vyššieho kola súťaže a späť a zodpovedá za ich bezpečnosť.

5. Organizátori príslušných kôl súťaže sú povinní zabezpečiť počas súťaže a sprievodných podujatí dodržanie platných bezpečnostných predpisov.
6. Za bezpečnosť účastníkov medzinárodného kola súťaže zodpovedá príslušný sprevádzajúci pedagóg, ktorý organizátorovi preukáže účasť žiakov písomným súhlasom ich zákonných zástupcov.

Čl. 10

Odborná príprava žiakov na školské, okresné, krajské a celoštátne súťaže

Odbornú prípravu súťaže na jednotlivé kolá súťaže zabezpečujú príslušné odborné komisie. Odborné komisie zasadajú trikrát ročne. Organizujú pre vyučujúcich, ktorí pripravujú žiakov na súťaž, odborné semináre s ukážkami umeleckého prednesu. Poskytujú pedagógom odbornú pomoc spravidla na začiatku súťažného ročníka nasledovných oblastiach:

1. Výber textu

Odborná príprava žiakov na súťaž prebieha v každom školskom roku od začiatku septembra v záujmovom útvare v poobedňajších hodinách. Najdôležitejšou úlohou je **výber vhodného literárneho textu**. Práca sa začína návštevou knižnice, kde si žiaci spoločne s učiteľom vyberajú básne a prozaické diela. Je to veľmi náročná práca, treba jej venovať dostatok času a energie, pretože od vhodného výberu závisí úspešné zvládnutie textu a napokon aj radosť z prednesu. Do záujmového útvaru sa hlásia žiaci dobrovoľne a po výbere textu nasleduje prvé oboznámenie sa žiaka s literárnym dielom. Následne začína proces utvárania vzťahu písanej a hovorenej podoby jazyka pri prednese, výchova ku kultúre hovoreného slova prostredníctvom prednesu a napokon prednes a kultúra pohybu. Pre vystúpenia detí vyberáme diela, ktoré sa aj im páčia, ktorých odkaz môžu pochopiť, a teda aj reprodukovať. Sú to diela, ktoré sú deťom blízke, nadväzujú na ich životnú skúsenosť a vyjadrujú ich základné detské city, myšlienky. Abstraktným básňam o vyšších vlasteneckých a vŕšľudských citoch dieťa porozumie až neskoršie

2. Odborná príprava a nácvik výrazového prednesu poézie a prózy

Pri príprave žiakov na estetický prednes je dôležité

a) uvedomené a výrazné čítanie

V súťaži *Dobré slovo ide o žiakov*, pre ktorých slovenčina nie je materinským jazykom, a tak samozrejme, pri prvom čítaní sa vyskytnú také výrazy, ktoré sú pre nich neznáme. Prvoradou úlohou je preto vysvetliť všetky cudzie slová, čo napomôže uvedomenému čítaniu a porozumeniu textu. Na prvých stretnutiach sa používajú slovníky, najmä prekladové a frazeologické. Bez presného pochopenia textu nie je možné očakávať ani výrazné čítanie. Výrazný prednes je pochopením a precítením textu, sústavným procesom uvažovania o texte. Vyžaduje sa pritom sústredený postup učiteľa a žiaka, ich vzájomné partnerstvo.

b) plynulosť reči

Pri výraznom čítaní má žiak čítať správne a plynule, má prispôbovať hlas obsahu textu zachovávať prízvuk, dôraz, frázovanie, správnu intonáciu a tempo, silu, výšku a farbu hlasu. U žiakov maďarskej národnosti treba venovať zvýšenú pozornosť správnej výslovnosti, ktorá v niektorých momentoch dosť sťažuje a spomaľuje nácvik. Toto všetko sa dá dosiahnuť pri systematickej práci **na recitačnom záujmovom útvare**.

c) prízvuk

V slovenčine a v maďarčine je prízvuk zhodný aj čo sa týka kvality/ je výdychový/, aj čo sa týka miesta prízvuku. Pri nacvičovaní treba dbať na viazaný prízvuk. Hlavný prízvuk je na prvej slabike dvoj- trojslabičného slova alebo slovného spojenia. Vo viacslabičných slovách vedľajší prízvuk je na tretej, resp. na predposlednej slabike. Kým žiaci neovládajú techniku čítania a nepochopia význam básne alebo prozaického diela pri prvom čítaní, robia chyby v prízvukovaní slabík. Preto je veľmi dôležité učiteľovo vzorové predčítanie, aby žiaci mohli podľa jeho vzoru správne čítať. **Častým problémom je, že nespájajú predložky so slovom**, ale nacvičovaním sa to zlepšuje.

d) dôraz - vetný prízvuk

Ide tu o naznačenie hlavného slova vo vete/hlavný/ alebo v takte /vedľajší dôraz /. Závisí od logicko-myšlienkových vzťahov celého prejavu, od situácie, v ktorej sa hovoriaci nachádza. Deti treba upozorniť na to, že ak chceme zdôrazniť niektoré slovo alebo skupinu slov, môžeme to urobiť týmito spôsobmi:

- zosilnením alebo zoslabením hlasu,
- zmenou rýchlosti, / spomalením alebo zrýchlením/
- melodickým odlišením
- zmenou farby hlasu
- pauzou, členením textu

Vetný dôraz rovnako ako v maďarčine môže byť - vyplývajú z kontextu na hociktorom plnovýznamovom slove vo vete.

e) melódia viet

Melódia viet pri nacvičovaní prednesu nebýva veľkým problémom, lebo v slovenčine aj v maďarčine je rovnaká. Preto si nevyžaduje špeciálne nacvičovanie. Učiteľ sa snaží vyslovovať vetné celky, vety so správnou intonáciou vo všetkých zložkách vyučovania, ale hlavne pri nacvičovaní výrazného čítania.

f) výslovnosť

Kameňom úrazu býva najčastejšie výslovnosť. Zvládnutie tejto úlohy kladie na učiteľa, ale aj na žiakov vysoké nároky. Od učiteľa vyžaduje maximálnu odbornú pripravenosť, lebo pre deti v prvej etape nácviiku je vzorom učiteľova reč, napodobňujú jeho reč spontánne, neskôr vedome ako reč odborníka. Jeho výslovnosť považujú žiaci za správnu a vzorovú, preto je povinnosťou učiteľa slovenčiny – **vedúceho literárneho záujmového útvaru** - osvojiť si a používať bezchybnú slovenskú spisovnú výslovnosť so správnou intonáciou.

Učiteľ má žiakov- recitátorov – naučiť vnímať slovenské hlásky, odlišné od hlások maďarského jazyka, slová, slovné spojenia a celé vety, aby ich vedeli správne napodobňovať, opakovať a vyslovovať.

Nácviik a cibrenie slovenskej výslovnosti zaberá najviac času pri príprave na umelecký prednes. Mnohí žiaci totiž pochádzajú z čisto maďarského prostredia a po slovensky hovoria len v škole na vyučovacích hodinách.

V nácviiku výslovnosti treba venovať zvýšenú pozornosť odlišným javom v samohláskovom a spoluhláskovom systéme slovenského jazyka a maďarského jazyka. **Žiakov treba upozorniť na to, že:**

- Samohlásky *a-á, e-é* sa síce vyskytujú v oboch jazykoch a majú rovnaké znaky, ale ináč sa vyslovujú, majú odlišné zvukové zafarbenie. Žiaci môžu porovnávať rozdiel vo výslovnosti totožných alebo podobných slov v slovenskom a maďarskom jazyku: mama – mama, taška- táška, mačka – macska .

- Samohlásky *e-é* v maďarčine sú kvalitatívne aj kvantitatívne odlišné hlásky. Je efektívne pri osvojení si správnej výslovnosti aj v tomto prípade porovnávať výslovnosť rovnakých alebo málo odlišných slov: medved'- medve, sveter szvetter, Peter- Péter. Je dôležité, aby žiaci počuli a správne napodobňovali odlišnú výslovnosť uvedených hlások.
- Učiteľ musí rešpektovať a dôsledne uplatňovať pravidlo o rytmickej krátení: krásneho, múdreho, bieleho, čierneho. V maďarčine však neplatí rytmické krátenie, to znamená, že môžu bezprostredne za sebou nasledovať dlhé slabiky.
- Samohlásku *ä* maďarčina nemá, jej výslovnosť je preto tiež problematická a treba ju dlhší čas nacvičovať. V slovenčine sa vyskytuje po spoluhláskach *b,p,m,v*. Slovenská hláska *ä* je otvorená hláska, pri jej nácviku je možno vychádzať z otvorenej krátkej maďarskej samohlásky *e*, napr. *pete* – päta, *messze*- mäso, *mekeg* – mäkký.
- Samohlásky *i,í, o,ó, u,ú*, neznamenaajú žiadne problémy, lebo sa vyslovujú rovnako v oboch jazykoch.
- Slovenčina má na rozdiel od maďarčiny aj štyri dvojhlásky: *ia, ie, iu, ô*. V maďarčine dvojhlásky nie sú, aj keď sa vyskytujú na hranici predpony a koreňa slova spojenia hlások ako *i + a* /kiad, kialakit/ sú to však dve samostatné samohlásky a dajú sa rozdeliť.
- Okrem samohlások sú rozdiely aj v spoluhláskovom systéme. Maďarčina nemá hlásky *ch, l', l', r'*, spoluhláska *h* je neznelá bez znelého páru, kým v slovenčine *h* je znelá párová spoluhláska a jej neznelý pár je *ch*.
- Spoluhláska *l'*: je to typická slovenská hláska, ale žiaci sa ju naučia vyslovovať pomerne rýchlo imitáciou učiteľovej výslovnosti. Pedagóg však musí učiť žiakov dôsledne vyslovovať *l'* všade tam, kde sa mäkkosť označuje, ale aj tam, kde sa neoznačuje, t.j. aj pred samohláskami *e* a *i, í* a dvojhláskami *ia, ie, iu*.
- Slabikotvorné *r, l, r', l'* –v maďarčine slabikotvornú funkciu majú iba samohlásky. V slovenskom spoluhláskovom systéme slabikotvornú funkciu majú aj spoluhlásky *l', r'* a za istých okolností aj *l* a *r*.
- Výslovnosť slov so slabikotvornými spoluhláskami robí veľké problémy niektorým žiakom, keďže uvedený jazykový jav v maďarčine neexistuje. Často sa stáva, že výslovnosť slabík a slov si uľahčujú vsúvaním samohlások. Tejto problematike treba venovať viac času a zvýšenú pozornosť.
- **Spoluhlásky *h* – *ch***: Nácvik výslovnosti týchto dvoch spoluhlások je veľmi náročný proces, vyžaduje veľa trpezlivosti, sústavnú pozornosť aj zo strany učiteľa aj zo strany žiaka. Starostlivým a dôsledným nácvikom treba zabrániť tomu, aby žiaci výslovnosť maďarskej neznelkej *h* prenášali do výslovnosti slovenskej. V slovenčine je totiž neprípustná asimilácia nasledovného typu: *roz/s/hlas, roz/s/hodnúť, z/s/hoda*.
- **Spoluhláska *ch*** sa v maďarskom jazyku vyskytuje vo výslovnosti, ale iba v ojedinelých prípadoch slov typu : *potroch, ach*. Pri nácviku tejto hlásky sa postupuje hravým spôsobom.
- **Spoluhláska *v*** : Táto hláska sa vyslovuje v slovenčine štvorakým spôsobom:
 - Na začiatku slova pred samohláskami vyslovujeme *v*, napr. *voda, veda*
 - V asimilačnom prostredí sa vyslovuje spoluhláska *f*, napr. *v/f/ták, v/f/tedy*,
 - V slovenčine sa vyslovuje ako obojperné *u*, napr. *obuv/u/, spev/u/, domov/u/*
 - Vyslovuje sa ako šumová, pernozubná hláska, ktorá sa zapisuje znakom *w*, napr. *w byte, w galante, w meste*,
- **Výslovnosť slabík: *de, te, ne, le, di, ti, ni, li***, je obyčajne mäkká - treba však žiakom ozrejmiť, kedy sa tieto slabiky vyslovujú tvrdo:

- v slovách : jeden teda, Martin, terč,
- tvary ukazovacích zámen: ten tej, tí, títo, tie,
- slabičné predpony: odísť, predísť,
- zvukomalebné slová : tikot, tikať,
- v prebratých a cudzích slovách: diktát, literatúra,

Pri nácviku prednesu musí učiteľ tieto výnimky vo svojej výslovnosti dôsledne dodržiavať a žiaci od neho túto výslovnosť preberú spontánne.

Výslovnosť spoluhláskových skupín: Nácvik výslovnosti takýchto slov je pre maďarských žiakov náročná a často robia chyby. Je to pochopiteľné, veď v maďarských slovách nie sú typické spoluhláskové skupiny. Pre recitátorov a ich učiteľov to znamená veľa trpezlivosti a času. Deti si výslovnosť uľahčujú vsúvaním samohlások medzi spoluhlásky alebo vypustením prostrednej spoluhlásky. Takúto chybu si však nemôže dovoliť ten žiak, ktorý sa chce zúčastniť recitačnej súťaže.

g) technika ústneho prejavu

Významným činiteľom pri nácviku estetického prednesu je technika ústneho prejavu, t.j. náležité a účelné využitie prostriedkov, ktorými sa prednes realizuje. Patria sem predovšetkým tieto prostriedky:

- dýchanie
- intonácia
- artikulácia
- tempo

Správna technika dýchania je kľúčovou záležitosťou úspešného ústneho prejavu. Žiaci si to musia uvedomiť, pretože nacvičovanie správneho dýchania vyžaduje veľa disciplinovanosti a cieľavedomosti. Treba sa naučiť regulovať zásobu vzduchu v pľúcach pri zrýchlenom a spomalenom prejave. Dýchanie umožňuje dávať náležitý prízvuk a dôraz, narábať farbou a silou hlasu, zachovávať potrebné tempo a rytmus. Je potrebné, aby si žiaci privykli na to, aby pri gramatických pauzách vdychovali dlhšie, pri veršových prestávkach menej, ale celkom prirodzene.

Intonáciu precvičujeme v oznamovacej, opytovacej i zvolacej vete.

Správnou artikuláciou dosahujeme zrozumiteľnosť prejavu, ktorá má v estetickom prednese popredné miesto.

Takúto artikuláciu treba cvičeniami cibriť a zdokonaľovať.

Pod pojmom **tempo** alebo **rýchlosť** treba rozumieť množstvo vypovedaných hlások, slabík, slov alebo viet za istú časovú jednotku. Tempo prednesu môže byť: mierne, pomalé, rovnomerné, rýchle, stúpajúce, klesajúce, atď. Žiakom treba vysvetliť, že zámernými a cieľavedomými zmenami tempa možno dosiahnuť v prednese **dynamické** napätie.

Správnym uplatnením tempa, páuz, intonácie, vetného prízvuku, farby hlasu a správnu výslovnosťou dosiahneme u recitátora harmóniu obsahu s vnútornou výstavbou textu.

Čl. 11

Štruktúra rozpočtu, použitie a postup pri zúčtovaní finančných prostriedkov

Súťaž je financovaná ministerstvom najviac do výšky 50 % ministerstvom odsúhlasených rozpočtovaných nákladov súťaže z rozpočtovej kapitoly ministerstva alebo rozpočtovej kapitoly ministerstva vnútra a na zostávajúcich nákladoch súťaže sa podieľajú ostatní spoluvyhlasovatelia súťaže.

1. Finančné prostriedky na okresné a krajské kola **okresným úradom v sídle kraja** poskytuje ministerstvo na príslušný rozpočtový rok.
2. Výdavky spojené so súťažou v okresnom, krajskom a celoslovenskom kole hradí usporiadateľ príslušného kola v súlade s platnou legislatívou.
3. Okresný úrad v sídle kraja uzavrie s organizátorom príslušného kola súťaže zmluvný vzťah na zabezpečenie súťaže, vrátane maximálnej finančnej sumy. Organizátorovi poskytne finančné prostriedky formou preddavku, prípadne formou refundácie vopred vynaložených finančných prostriedkov.
4. Z finančných prostriedkov určených na súťaž je možné uhradiť len výdavky súvisiace s prípravou a organizovaním súťaže na:
 - a) cestovné účastníkov súťaže,
 - b) stravovanie účastníkov súťaže,
 - c) ubytovanie účastníkov súťaže,
 - d) materiálno-technické zabezpečenie súťaže zohľadňujúce špecifické potreby danej súťaže, vrátane nákladov na prípravu súťaže, zasadnutia príslušných odborných komisií, riešenie experimentálnych úloh, kancelárske potreby, drobný tovar, prenájom nevyhnutnej techniky a pomôcok, nákup tovarov potrebných na uskutočňovanie súťaží zručností v rôznych odboroch, telekomunikačné výdavky, tlač, kopírovanie a výrobu potrebných materiálov,
5. Zahraničným účastníkom sa z finančných prostriedkov určených na súťaž v rámci celoslovenského kola, ktorí sa zúčastňujú medzinárodnej nesúťažnej prehliadky, uhrádza:
 - a) stravovanie
 - b) ubytovanie
6. Finančné prostriedky sa využívajú pri materiálno-technickom zabezpečovaní súťaže čo najefektívnejšie.
7. Na súťaž sa prednostne využívajú služby účelových zariadení rezortu školstva (priestory škôl a školských zariadení, ubytovacie zariadenia, školské internáty, zariadenia školského stravovania). Osobitne sa môže zohľadňovať ubytovanie hostí.
8. Úspešní účastníci príslušných kôl súťaže sú ocenení v zmysle platnej smernice, pričom organizátor môže na ocenenie víťazov získať aj iné dodatočné, mimorozpočtové zdroje, čím môže ceny pre víťazov súťaže zvýšiť.
9. Po ukončení príslušného kola súťaže predloží organizátor okresnému úradu v sídle kraja vyúčtovanie preddavku a vráti nevyčerpané finančné prostriedky na účet okresného úradu.
10. Vyúčtovanie náležitostí jednotlivcov spojené s účasťou na celoslovenskom kole súťaže je potrebné predložiť bezpodmienečne **do 30 dní po súťaži**, následne organizátor zrealizuje jej hospodársku uzávierku.
11. Organizátor súťaže a okresný úrad v sídle kraja vedú účtovnú evidenciu použitých finančných prostriedkov analyticky oddelene od účtovnej evidencie ostatných činností organizácie.

Čl. 12

Zrušovacie ustanovenie

Zrušuje sa organizačný poriadok súťaže Dobré slovo, schválený Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky pod číslom 2010-18377/41743:1-915.

Čl. 13

Schválenie a účinnosť

Tento organizačný poriadok, schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky pod číslom 2017-12711/39641:2-10IO s účinnosťou od 1. 1. 2018.